

Однако, какими бы странными и нелепыми ни были обряды перехода, нельзя не учесть то обстоятельство, что они важны как для человека, так и для всего социума. Как утверждает известный исследователь мифологии М. Элиаде, «феномен “посвящения” постоянно сосуществует с подлинной жизнью человека. Человеческая жизнь полна глубинных кризисов, тревоги, потери и обретения самого себя, “смерти и воскрешения”. В моменты общего кризиса человечество прибегает к способам обновления, для того чтобы изменить жизнь» [4, с. 331]. Возможно, поэтому многие литераторы обращаются к опыту прошлых культур, пытаясь обнаружить там модели и «рецепты» для решения проблем подросткового возраста.

Таким образом, углубляясь в скрытые и непонятные самому персонажу мотивы поступков, можно с уверенностью утверждать, что незавершенность инициального процесса в становлении личности Ивана Васильевича сыграла судьбоносную роль. Реконструированный подтекст к тому же еще в большей степени усиливает антиобщественный пафос рассказа Л. Н. Толстого «После бала».

Список литературы

1 Мухина, В. С. Развитие личности подростка в условиях социально-психологических инициаций во временных объединениях / В. С. Мухина // Развитие личности. – 2001. – № 2. – С. 27–52.

2 Фундаментальная социология: в 15 т. / под ред. В. И. Добренкова, А. И. Кравченко – М.: Инфра – М, 2004. – Т. 5. – 1096 с.

3 Л. Н. Толстой. После бала [Электронный ресурс] // Интернет-библиотека Алексея Комарова. – Режим доступа: <http://ilibrary.ru/text/1005/p.1/index.html/>. – Дата доступа: 27.05.2013.

4 Элиаде, М. Тайные общества. Обряды инициации и посвящения [Текст] / М. Элиаде. – М.: Университетская книга, 1998. – 368 с.

*УДК 821.161.3 – 192*Акулін*

Н. В. Смірнова

Навук. кiр. – А. В. Брадзіхіна, канд. філал. навук, дацэнт

ЖАНР БАРДАЎСКОЙ ПЕСНІ Ў ТВОРЧАСЦІ ЭДУАРДА АКУЛІНА

Дадзены артыкул прысвечаны агляду творчых набыткаў Эдуарда Акуліна ў галіне бардаўскай песні. Мэта работы – выявіць адметныя

рысы аўтарскага меласу і яго месца ў творчасці паэта. Высновы работы паказваюць на неабходнасць вылучэння бардаўскай песні як адметнага жанру сучаснай літаратуры.

Жыццё чалавека непарыўна звязана з песняй. Але вызначэнне яе генезісу і часу з'яўлення як адметнага жанру літаратуры выклікае пэўныя цяжкасці. Па-першае, неабходна даць азначэнне гэтаму тэрміну. «Песня – вершаваны твор, пераважна лірычнага або ліра-эпічнага характару, меладычны па сваім інтанацыйным малюнку і прызначаны для спявання» [1, с. 192], – чытаем у слоўніку В. Рагойшы. Па-другое, трэба мець на ўвазе тыпалогію: песні бываюць двух відаў (народныя і літаратурныя), кожны з якіх мае добра распрацаваную субжанравую сістэму.

У галіне беларускага меласу на сучасным этапе асаблівае месца займае бардаўская песня – своеасаблівы жанр, адметнай рысай якога з'яўляецца сумяшчэнне ў адной асобе аўтара тэксту і музыкі і выканаўцы твора. Бардаўскі напрамак мэтазгодна назваць своеасаблівым «этапам» у развіцці песні, бо ўзнік ён стыхійна ў розных краінах недзе ў сярэдзіне ХХ ст. Беларускаю бардаўскую паэзію прадстаўляюць такія аўтары, як Э. Акулін, С. Сокалаў-Воюш, В. Шалкевіч, З. Вайцюшкевіч і інш. Несумненна, гэты жанр на Беларусі даволі папулярны сярод аматараў якаснай музыкі, што абумоўлена характэрным сумяшчэннем у адным творы рысаў прастаты данясення думкі, жыццёвасці, мудрасці, сілы веры і аптымізму.

«Хтосьці шукае ў песні сучасныя авангардныя аранжыроўкі або вытанчаныя адценні гуку, а хтосьці не абыходзіць увагай простыя душэўныя шчыраванні, калі самому хочацца ўзяць у рукі гітару ды раздзяліць з аўтарам імгненні светлых пачуццяў. Гаворка, вядома ж, пра бардаўскую песню, у межах якой Эдуард Акулін стаў прызнаным каралём пачуццёвай лірыкі» [2, с. 1], – слушна заўважае вядомы музычны крытык Вітаўт Мартыненка. Немагчыма не пагадзіцца з гэтым меркаваннем. Здавалася б, што на працягу развіцця меласу ўсе словы і ўсе азначэнні кахання былі знойдзены і метафарычна сфармуляваны. Але ў паэта атрымліваецца падаць у сваіх творах новы, асабісты, пранікнёны погляд на гэтую адвечную тэму літаратуры. Тэксты яго песень кранаюць шчырасцю і паўнатай выкладу ўласных пачуццяў і эмоцый:

Аддаю табе ўсё, што маю,
нават тое, што іншым даў...

Залатая мая, святая,
я нікога так не кахаў.

<...>

Прыгубіўшы слязу адчаю,
не ўяўляю куды ляцець?..

Залатая мая, святая, —
залацей за жыццё і смерць! [3, с. 4]

(«Залатая мая»)

Несумненна, каханне ў лірыцы Э. Акуліна, і асабліва ў яго песнях, займае вядучую пазіцыю. Гэтая «вечная» тэма прасочваецца ва ўсёй творчасці паэта, пачынаючы з першых кніг паэзіі («Лес дзённага асвятлення» (1988), «Пяшчота ліўня» (1990), «Крыло анёла» (1995), «Радно» (2000) і інш.) і заканчваючы апошнімі зборнікамі «Вітражы» (2009), «Малітва воч» (2012), «Святая ноч» (2012). Не згубіць навізну поглядаў на спрадвечную тэму дапамагае ўласны вопыт Э. Акуліна, яго стасункі з жонкай Наталляй, што раз і назаўсёды стала Музай аматара прыгожага пісьменства. Таму можна гаварыць пра аўтабіяграфічны пачатак амаль усіх яго песень.

Характэрны прынцып, на якім грунтуецца лірыка Э. Акуліна, – эмпатыя. Паэт праз сябе прапускае ўсе перажыванні, асэнсоўвае, вобразна занатоўвае адчуванні і надае музычнае аздабленне сваім думкам. Другой адметнай рысай песеннай творчасці Э. Акуліна можна назваць шырокае выкарыстанне колеравай палітры, якая мае не толькіне толькі дэкаратыўную, але і сімвалічную функцыю, дапамагае ўявіць Сусвет вачыма паэта, адкрыць жыццё з боку ўнутраных адчуванняў яго лірычнага героя:

Навальнічная, юная, смелая,

З неслухмянай залевай кос,

За пяшчоту маю няўмелую

Ты плаціла мне срэбрам слёз [4, с. 28].

(«І я цяпер жыву назад...»)

Немагчыма ўявіць творчасць аўтара без яго філасофскіх роздумаў і паэтычных разваг над лёсам роднай зямлі, што нярэдка набываюць хрысціянска-рэлігійную праекцыю:

Укленчыўшы на каленях –
як жа пакутна жыць.
Дай нам свайго цярпення, –
Божа, дапамажы!

У глыбіні нябёсаў
Веры маёй крыжы...
Божа, ня дай мне лёсу –
без Беларусі жыць [4, с. 31].
(«Малітва»)

Паэта ў першую чаргу непакоіць лёс краіны і будучыня беларускага народа. З'яўляючыся шчырым патрыётам, Э. Акулін намагаецца данесці пачуццё пашаны да роднай мовы і культуры, святую любоў да сваёй гісторыі як першакрыніц стварэння і існавання нацыі, што можна параўнаць толькі з любоўю да маці. Прычым мелас уяўляецца надзвычай прыдатнай галіной мастацтва для данясення такіх ідэй, бо песня як варыянт паэтычнай думкі дазваляе хутка рэагаваць на грамадскія падзеі. Акрамя таго, бардаўская песня ўяўляе сабой сукупнасць некалькіх напрамкаў мастацтва, што асабліва заўважаецца і падчас рознага кшталту публічных выступаў Э. Акуліна. Яго беларуская бардаўская песня прыцягвае да сябе манерай выканання, дабрынёй і пазітыўным настроем («Залатая мая», «Янка Купала», «Я адну цябе кахаю...», «Мама» і інш.), што не дазваляе абмінуць увагай новы віток у працэсе стварэння такога адметнага жанру беларускай літаратуры, як аўтарская песня.

Увогуле, беларуская песня на сённяшнім этапе – з'ява цікавая, ці, хутчэй, унікальная з-за знешніх абставін, што адбыліся ці працягваюць адбывацца ў грамадстве. Лагоднасць і мілагучнасць, адыходзячы на другі план, пачынаюць пераўтварацца ў больш рэзкія напады, узмацняецца маршавасць, публіцыстычнасць гучання («Паветраны шар» Л. Вольскага, «Сцяг» З. Вайцюшкевіча, «Наша слова ў небяспецы» Vinsenta і інш.). Асабліва гэта датычыцца песень, дзе раскрываецца занепакоенасць аўтараў лёсам сваёй Радзімы. Цэнтральнае месца, як і раней, працягвае займаць сам тэкст, а не музыка, якая з'яўляецца толькі фонам, набываючы ролю акампаненту. Прынцыпу перавагі слова над мелодыяй прытрымліваецца і Э. Акулін, хаця гэта не парушае гармоніі яго твораў, што, думаецца, дапамагло паэту стаць лаўрэатам Першага нацыянальнага фестывалю беларускай бардаўскай песні. Ролю

творцы ў нацыянальным аўтарскім меласе яскрава ілюструюць тры паўнафарматныя і якасныя альбомы Э. Акуліна: «Напачатку была песня» (2003), «Песні залатой Крывіі» (2008) і «Не магу жыць без крыл» (2012). Робячы агляд набыткаў паэта ў галіне музычнай творчасці, мэтазгодна выказаць наступнае: праймаючы ўсе сферы жыцця, беларуская бардаўская песня, такім чынам, мае ўсе правы заняць пачэснае месца ў якасці адметнага жанру літаратуры.

Спіс літаратуры

- 1 Рагойша, В. П. Літаратуразнаўчы слоўнік : тэрміны і паняцці / В. П. Рагойша. – Мінск: Нар. асвета, 2009. – 303 с.
- 2 Мартыненка, В. Кароль пачуццёвай лірыкі / В. Мартыненка // Не магу жыць без крыл... : песні / Эдуард Акулін. – Мінск, 2013. – 23 с.
- 3 Акулін, Э. А. Не магу жыць без крыл... : песні / Эдуард Акулін. – Мінск, 2013. – 23 с.
- 4 Акулін, Э. А. Напачатку была Песня... : выбраннае / Эдуард Акулін. – Мінск, 2013. – 31 с.

*УДК 821.161.1-343.5*А. С. Пушкин:2-135.3*

М. Д. Ткаченко

Научн. рук. – Т. Н. Усольцева, канд. филол. наук, доцент

ЗНАЧЕНИЕ ЧИСЕЛ В СКАЗКАХ А. С. ПУШКИНА

Статья посвящена закономерностям употребления чисел в сказках А. С. Пушкина в связи с их фольклорными мотивами. Рассмотрены значения чисел в рамках контекстов произведений, а также с точки зрения мифологической символики.

Серия из шести сказок, одна из которых была не окончена, была написана в 1830-х годах и стала результатом стремлений Пушкина к воссозданию народной поэзии, итогом постижения им мировоззрения крестьян, своеобразия их языка, а также народного творчества. В данном исследовании обратим внимание на числовую символику сказок как отражение фольклорной традиции.

В пушкинских сказках можно встретить все числа ряда 1–9, а также некоторые многозначные числа: тридевять, тридесять, 33, 50, 140, которые употреблены в единичных случаях и в какой-то мере